

WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Besluit van ...

houdende regels over de inhoud van het meerjarenplan over de lokale bibliotheekvoorziening (Besluit stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen)

[KetenID WGK28305]

Op de voordracht van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van xx MAAND 20xx, nr. WJZ/<Proza-doc.nr.> (ID 28305);

Gelet op artikel 6, vierde lid, van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van xx MAAND 20xx , nr. xxx);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van xx MAAND 20xx , nr. WJZ/<Proza-doc.nr.> (ID 28305);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1. Begripsbepalingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

meerjarenplan: plan als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de wet;

wet: Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen.

Artikel 2. Inhoud meerjarenplan

1. In het meerjarenplan beschrijft het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege de wijze waarop de gemeente respectievelijk het openbaar lichaam invulling geeft aan de zorgplicht, bedoeld in artikel 6, eerste en tweede lid, van de wet. Daarbij omschrijft het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege in ieder geval het aanbod aan bibliotheekvoorzieningen in de gemeente respectievelijk het openbaar lichaam, op welke wijze wordt voldaan aan de criteria uit artikel 6, tweede lid.

2. Het college van burgemeester en wethouders onderbouwt in het meerjarenplan in ieder geval hoe rekening is gehouden met:

- a. de bereikbaarheid binnen redelijke afstand van het aanbod van bibliotheekvoorzieningen gelet op de oppervlakte van de gemeente;
- b. het aantal inwoners in de gemeente;
- c. de leeftijdsopbouw in de gemeente;

- d. de sociaaleconomische status van de bevolking van de gemeente;
 - e. de manier waarop de lokale bibliotheek bijdraagt aan de lokale maatschappelijke opgaven in de gemeente;
 - f. de betrokkenheid van de lokale bibliotheek bij de totstandkoming van het meerjarenplan; en
 - g. de verhouding tussen de lokale bibliotheek en andere sociaal-culturele voorzieningen of het onderwijs.
3. Het bestuurscollege onderbouwt in het meerjarenplan in ieder geval hoe rekening is gehouden met:
- a. de bereikbaarheid binnen redelijke afstand van het aanbod van bibliotheekvoorzieningen gelet op de oppervlakte van het openbaar lichaam;
 - b. het aantal inwoners in het openbaar lichaam; en
 - c. het opleidingsniveau van de inwoners van het openbaar lichaam;
 - d. de manier waarop de lokale bibliotheek bijdraagt aan de lokale maatschappelijke opgaven in het openbaar lichaam;
 - e. de betrokkenheid van de lokale bibliotheek bij de totstandkoming van het meerjarenplan; en
 - f. de verhouding tussen de lokale bibliotheek en andere sociaal-culturele voorzieningen of het onderwijs.
4. Het meerjarenplan bevat een begroting voor de uitvoering van de zorgplicht, bedoeld in artikel 6, eerste en tweede lid, van de wet, door de gemeente dan wel het openbare lichaam beschikbaar gestelde gelden.
5. Het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege baseert zich wat betreft de onderdelen a tot en met e van het tweede lid en b en c van het derde lid op openbare gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Artikel 3. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Artikel 4. Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Nota van toelichting

Algemeen deel

1. Inleiding

Met de wijziging van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (hierna: wijzigingswet) is een zorgplicht voor openbare bibliotheekvoorzieningen voor gemeenten en openbare lichamen geïntroduceerd.¹ Het doel daarvan is in iedere gemeente of in ieder openbaar lichaam een toereikend lokaal bibliotheekaanbod tot stand te brengen. Van gemeenten en de openbare lichamen wordt daarbij verwacht dat zij na overleg met de lokale bibliotheekorganisatie in een meerjarenplan beschrijven op welke manier zij invulling geven aan de zorgplicht.² Het plan houdt rekening met de lokale omstandigheden, behoeften en mogelijkheden. Het onderbouwt daarmee de lokale keuzen in het bibliotheekbeleid en geeft inzicht in het beleidsmatig en financieel meerjarenperspectief ten aanzien van het lokale bibliotheekbeleid. Dit besluit stelt nadere eisen aan de inhoud van het meerjarenplan.

2. Hoofdpijnen van het voorstel

Op grond van dit besluit moeten gemeenten en openbare lichamen in het meerjarenplan beschrijven op welke wijze zij invulling geven aan de zorgplicht, bedoeld in artikel 6, eerste en tweede lid, van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (hierna: Wsob). Daarbij beschrijven zij in ieder geval het aanbod aan bibliotheekvoorzieningen in de gemeente of het openbaar lichaam. Daarnaast beschrijft het plan hoe invulling wordt gegeven aan de criteria uit artikel 6, tweede lid, van de Wsob. Daarbij gaat het om hoe in ten minste een voorziening de vijf bibliotheekfuncties vorm krijgen en hoe invulling wordt gegeven aan de professionele bemensing en de fysieke collectie van die voorziening.

Bij het opstellen van het meerjarenplan moeten gemeenten in de eerste plaats rekening houden met enkele criteria over de bereikbaarheid van het aanbod en de populatie in een gemeente. Deze criteria geven een beeld van de lokale context wat betreft toegankelijkheid en doelgroepen van het aanbod van bibliotheekvoorzieningen en zijn daarmee van belang voor het meerjarenplan. Het gaat om de volgende criteria:

- de bereikbaarheid binnen redelijke afstand van het aanbod van bibliotheekvoorzieningen, gelet op de oppervlakte van de gemeente. Bereikbaarheid is in dit besluit niet vastgelegd in één kwantitatieve norm, omdat de geografische en demografische context bij gemeenten hiervoor te veel uiteenlopen. De andere criteria in dit besluit en de genoemde CBS-data kunnen als handvatten dienen bij het bepalen van het aanbod van bibliotheekvoorzieningen op redelijke afstand;
- het aantal inwoners in de gemeente;³
- de leeftijdsopbouw in de gemeente;⁴ en
- de sociaaleconomische status van de bevolking van de gemeente.⁵

Voor Caribisch Nederland geldt dat rekening moet worden gehouden met licht afwijkende criteria. Hiervoor is gekozen omdat niet alle voor de gemeenten genoemde CBS-gegevens ook voor Caribisch Nederland beschikbaar zijn. Daarom gelden voor Caribisch Nederland de volgende criteria, waarbij de in de voetnoten genoemde CBS-gegevens als uitgangspunt kunnen worden gehanteerd:

¹ Wet tot wijziging van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen in verband met onder andere de toevoeging van een verplichting voor gemeenten om ten minste één volwaardige bibliotheekvoorziening in stand te houden, alsmede tot wijziging van de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten in verband met onder andere de toevoeging van een regeling voor een leenrechtvergoeding bij uitleningen door schoolbibliotheken, Stb. 2026,

² Artikel 6, tweede lid, van de wijzigingswet.

³ CBS-gegevens 'Leeftijdsopbouw en aantal inwoners per gemeente', te raadplegen via <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/regionaal/inwoners>.

⁴ CBS-gegevens 'Leeftijdsopbouw en aantal inwoners per gemeente', te raadplegen via <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/regionaal/inwoners>.

⁵ CBS-gegevens 'Sociaal-economische status; scores per wijk en buurt, te raadplegen via <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/86092NED/table?ts=1767794701678>.

- de bereikbaarheid binnen redelijke afstand van het aanbod van bibliotheekvoorzieningen, gelet op de oppervlakte van het openbaar lichaam. Net als voor Europees Nederland is in dit besluit bereikbaarheid op redelijke afstand niet vastgelegd in één kwantitatieve norm, omdat de geografische en demografische context bij de openbare lichamen hiervoor te veel uiteenlopen. De andere criteria in dit besluit en de genoemde CBS-data kunnen als handvatten dienen bij het bepalen van het aanbod van bibliotheekvoorzieningen op redelijke afstand;
- het aantal inwoners in het openbaar lichaam;⁶ en
- het opleidingsniveau van de inwoners van het openbaar lichaam.⁷

Het Centraal Bureau voor de Statistiek stelt jaarlijks gegevens beschikbaar over de criteria met betrekking tot het aantal inwoners, de leeftijdsopbouw, het opleidingsniveau en de sociaaleconomische status. De beschikbare CBS-gegevens over deze criteria kunnen voor het meerjarenplan als uitgangspunt worden gehanteerd. In de voetnoten bij de criteria zijn verwijzingen opgenomen naar de relevante CBS-gegevens.

Naast deze elementen moeten gemeenten en openbare lichamen op enkele andere criteria ingaan die inzicht geven in de lokale context waarin de bibliotheek opereert. Gemeenten en openbare lichamen moeten in het meerjarenplan onderbouwen hoe rekening is gehouden met de bijdrage die de bibliotheek levert aan lokale maatschappelijke opgaven, voor zover deze opgaven tot het domein van de openbare bibliotheek horen. Deze kunnen per gemeente of openbaar lichaam verschillen, waarbij de focus overeenkomstig de memorie van toelichting ligt op de bijdrage aan basisvaardigheden en brede ontwikkeling.⁸ Voorbeelden hiervan kunnen respectievelijk de aanpak van laaggeletterdheid en de aanpak van eenzaamheid zijn. Ook moet worden onderbouwd hoe rekening is gehouden met de verhouding tussen de openbare bibliotheek en andere lokale sociaal-culturele voorzieningen, zoals kunst- en cultuurinstellingen en welzijnswerk, en het onderwijs. Veel vraagstukken zijn namelijk multidisciplinair van aard, waardoor inzet vanuit verschillende lokale voorzieningen nodig is. In het meerjarenplan wordt beschreven hoe de gemeente dan wel het openbaar lichaam de rol van de lokale bibliotheek in dergelijke samenwerkingsprojecten voor zich ziet. Ten slotte moet worden toegelicht hoe de lokale bibliotheek bij de totstandkoming van het meerjarenplan is betrokken, aangezien het meerjarenplan wordt opgesteld na overleg met de lokale bibliotheek.

Toepassing in Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba)

Dit besluit is, net als de Wsob, van toepassing in Europees Nederland en in Caribisch Nederland. Voor de inhoud van het meerjarenplan voor Caribisch Nederland zijn specifieke criteria geselecteerd die rekening houden met de specifieke situatie op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Hiermee is beoogd zoveel mogelijk aan te sluiten op de lokale behoeftes.

3. Gevolgen (m.u.v. financiële gevolgen)

De gemeenten en de openbare lichamen moeten op grond van de wijzigingswet elke vier jaar een meerjarenplan opstellen over de wijze waarop zij invulling geven aan de zorgplicht ten aanzien van openbare bibliotheekvoorzieningen. De inhoud van de zorgplicht is vastgelegd in de gewijzigde Wsob en de toelichting daarbij.⁹

4. Uitvoering

Het lokale bibliotheekbeleid is een verantwoordelijkheid van gemeenten en openbare lichamen, en is daarom een vast onderdeel van de planning- en controlcyclus. Voor de criteria voor de inhoud van het meerjarenplan is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van elementen die gebruikelijk zijn bij de decentrale beleidsvorming en geen extra

⁶ CBS-gegevens 'Caribisch Nederland; bevolking; geslacht, leeftijd, burgerlijke staat, te raadplegen via <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/83698NED>.

⁷ CBS-gegevens 'Caribisch Nederland; bevolking hoogstbehaald onderwijsniveau en – richting', te raadplegen via <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/83861NED>.

⁸ Kamerstukken II 2025/26, PM, nr. 3, hoofdstuk 1.

⁹ Kamerstukken II 2025/26, PM, nr. 3, paragraaf 2.1.

dataverzameling of data-analyse vergen. Hiermee is getracht de belasting voor decentrale overheden zo beperkt mogelijk te houden. Tevens is bij de selectie van de criteria voor het meerjarenplan rekening gehouden met de eventuele beschikbaarheid van gegevens over, bijvoorbeeld, inwoneraantal en opleidingsniveau.

[PM uitvoerbaarheidstoetsen VNG en IPO, de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de Rijksvertegenwoordiger.]

5. Toezicht en handhaving

De zorgplicht voor gemeenten en openbare lichamen betreft een taak die in medebewind wordt uitgevoerd. Volgens de principes van het generiek interbestuurlijk toezicht houdt de provincie toezicht op de uitvoering van deze taak, inclusief de verplichting voor het opstellen van een meerjarenplan. In Caribisch Nederland wordt het toezicht door de Rijksvertegenwoordiger uitgevoerd. Het Rijk stelt uit het totale budget van circa € 60 miljoen een bedrag van € 0,5 miljoen beschikbaar voor het interbestuurlijk toezicht van provincies op de zorgplicht. Dit bedrag is opgebouwd uit een vast bedrag en een variabel bedrag op basis van het aantal gemeenten per provincie. De inrichting van toezicht en handhaving zijn beschreven in hoofdstuk 5 van de memorie van toelichting bij de wijzigingswet.¹⁰

6. Financiële gevolgen

Het opstellen van een meerjarenplan is een wettelijke verplichting voor gemeenten en openbare lichamen, die samenhangt met de zorgplicht die met de wijzigingswet wordt geïntroduceerd. Voor het dekken van de kosten van de zorgplicht als geheel is een structureel bedrag van circa € 60 miljoen per jaar beschikbaar. De financiële gevolgen van de invoering van de zorgplicht zijn beschreven in hoofdstuk 6 van de memorie van toelichting bij de wijzigingswet.¹¹

7. Evaluatie

Op grond van artikel 29 van de Wsob, zoals met de wijzigingswet wordt voorgesteld, wordt de Wsob elke vijf jaar geëvalueerd. Het meerjarenplan, alsook de inhoudelijke voorschriften daarvoor die volgen uit dit besluit, zullen hierin worden meegenomen.

8. Advies en consultatie

[PM internetconsultatie]

9. Overgangsrecht en inwerkingtreding

Het moment waarop gemeenten moeten beschikken over een meerjarenplan wordt op grond van artikel IV van de wijzigingswet bij koninklijk besluit vastgesteld. Doel is gemeenten een redelijke termijn te geven om het plan op te stellen na inwerkingtreding van de wijzigingswet. Bovendien is hiermee een vast moment gegeven, waarop de plannen beschikbaar moeten zijn. Dit besluit zal dan ook gelijktijdig in werking treden met artikel IV van de wijzigingswet.¹²

¹⁰ *Kamerstukken II 2025/26, PM, nr. 3, hoofdstuk 5.*

¹¹ *Kamerstukken II 2025/26, PM, nr. 3, hoofdstuk 6.*

¹² *Kamerstukken II 2025/26, PM, nr. 3, artikel IV.*

Artikelsgewijs deel

Artikel 2. Inhoud meerjarenplan

Het meerjarenplan is, zoals reeds toegelicht in het algemene deel van deze nota van toelichting, bedoeld om inzicht te geven in het beleidsmatig en financieel meerjarenperspectief ten aanzien van het lokale bibliotheekbeleid. Daarom wordt in het meerjarenplan het aanbod van bibliotheekvoorzieningen omschreven. Hieronder vallen eveneens voorzienbare en beoogde ontwikkelingen van dit aanbod. In tweede en derde lid zijn enkele inhoudelijke voorwaarden opgenomen waaraan het meerjarenplan moet voldoen om dit te kunnen bereiken.

Het tweede lid bepaalt dat het college van burgemeester en wethouders in het meerjarenplan in ieder geval toelicht op welke wijze bij het uitvoeren van de zorgplicht rekening wordt gehouden met een aantal factoren. Voor de openbare lichamen is, zoals besproken in het algemeen deel, een specifieke bepaling opgesteld. In het algemeen deel van de toelichting is nader uiteengezet welke gegevens het voor beide overheden betreft.

Lokaal maatschappelijke opgaven verschillen per gemeente of openbaar lichaam. Op grond van het tweede lid, onderdeel e (voor gemeenten), of op grond van het derde lid, onderdeel d (voor openbare lichamen), is het dan ook de bedoeling dat het college van burgemeester en wethouders of het bestuurscollege in het meerjarenplan ingaat op de maatschappelijke opgaven waaraan de lokale bibliotheek een bijdrage levert of zou kunnen leveren. Het is dus niet noodzakelijk dat alle in een gemeente of openbaar lichaam voorkomende maatschappelijke opgaven in het meerjarenplan worden besproken.

Onderdeel g van het tweede lid (voor gemeenten) en onderdeel f van het derde lid (voor openbare lichamen) vragen om een beschrijving van de verhouding tussen de lokale bibliotheek en andere sociaal-culturele voorzieningen, zoals cultuurcentra en buurthuizen, en het onderwijs. Bedoeld is hier een beschrijving van de taken van de lokale bibliotheek ten opzichte van andere organisaties alsmede haar taken en rol in samenwerkingen en andere projecten met sociaal-culturele of onderwijsinstellingen. Hier wordt ook de Bibliotheek op school mee bedoeld.

Het vierde lid van artikel 2 bepaalt dat het meerjarenplan een begroting bevat. Deze begroting is gericht op de uitvoering van de zorgplicht en betreft dus ook de voor deze uitvoering beschikbaar gestelde gelden.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Gouke Moes